

Alojzy Czech

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem
aczech@ue.katowice.pl

Z OKAZJI UPAMIĘTNIEŃ 150. ROCZNICY URODZIN KAROLA ADAMIECKIEGO – WPROWADZENIE

Streszczenie: Artykuł jest przypomnieniem wybranych uroczystości upamiętniających dzieło Karola Adamieckiego, które odbyły się w przeszłości w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, w regionie oraz kraju. Przedstawia założenia, którymi kierowali się organizatorzy obecnego naukowego spotkania. Stanowi krótki rys sprawozdawczy.

Słowa kluczowe: Karol Adamiecki, nauki o zarządzaniu w Polsce.

W dniu 17 marca 2016 roku społeczność Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oddała hołd pamięci Karola Adamieckiego (1866-1933) – polskiego współtwórcy nauki organizacji i kierownictwa oraz wieloletniego patrona uczelni (w latach 1972-2009). O ile dorobek i zasługi tego uczonego dla nauki zarządzania, a także praktycznej działalności organizatorskiej zostały już w miarę kompletnie odtworzone i docenione, o tyle pamięć o jego dziele ma charakter wybiórczy, oparty najczęściej na podręcznikowych i uproszczonych relacjach.

1. Karol Adamiecki w Katowicach

Nie wiemy nawet dokładnie, jak to się stało, że przypadła mu w udziale rola patrona katowickiej szkoły ekonomicznej. Wszak wiadomo, że nie miał przecież wiele do czynienia z miastem będącym siedzibą uczelni. Był w Katowicach zaledwie parę razy. Jako jeden z opiekunów polskich członków amerykańskiej misji R.W. Kemmerera w sierpniu 1926 roku mógł jej towarzyszyć w przyjeź-

dzie do Zagłębia Dąbrowskiego i na Śląsk¹. Wizytowano Kopalnię Grodzieckiego Towarzystwa Węglowego „Grodziec II”, Friedenshütte S.A. w Nowym Bytomiu (od 1928 Huta „Pokój”), Kopalnię Skarboferme „Król” w Chorzowie oraz kopalnię blendy cynkowej i galmanu Towarzystwa „Karłuszowiec” należącą do The Henkel von Donnersmarck-Beuthen Estates Limited. Delegacja musiała się wtedy przewinąć przez Katowice.

Adamiecki bezpośrednio zawitał do Katowic 12 sierpnia 1931 roku z okazji powołania Sekcji Górniczej Instytutu Naukowej Organizacji. Zebranie konstytuujące odbyło się pod jego przewodnictwem w Sali Konferencyjnej Zakładów Górniczo-Hutniczych „Hohenlohe” S.A. Trzeba wyjaśnić, iż od 1925 roku w województwie śląskim aktywnie działała sekcja górnicza w Śląskim Kole Naukowej Organizacji, ale współpracy z warszawskim Instytutem zbyt dużej nie wykazywała. Adamiecki był świadomy braku harmonii w działaniu górniczym, przywiązywał do tego dużą wagę i usiłował ten stan zmienić poprzez stosunkowo liczne publikacje podejmujące zagadnienie organizacji pracy w górnictwie. Teraz postanowił wypracować płaszczyznę instytucjonalnego współdziałania. Rok wcześniej wykonał rekonesans w śląskich kopalniach i zaznajomił się z zaawansowaniem metod naukowej organizacji w górnictwie węglowym i rudnym, udzielając zarazem na bieżąco porad i wskazówek co do dalszej działalności². Dla przybliżenia najnowszych prac Adamieckiego szef Delegatury Instytutu Naukowej Organizacji na Śląsku inż. Aleksander Bajkowski wygłosił w kwietniu 1931 odczyt dla członków sekcji górniczej Śląskiego Koła Naukowej Organizacji na temat użyteczności i możliwości aplikacyjnych harmonogramów i diagramogramów jego pomysłu³. Akcja pozyskująca okazała się chyba skuteczna, gdyż podczas wspomnianego powyżej zebrania utworzono Sekcję Górniczą INO, wybrano jej władze, a akces do niej zadeklarowało wielu znaczących przedstawicieli koncernów i przedsiębiorstw górniczych⁴.

Kolejny, ostatni już pobyt Karola Adamieckiego miał miejsce rok później. W dniach 31.03.-20.04.1932 roku w salach Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach został przeprowadzony wyjazdowy XXXIII kurs naukowej organizacji, podczas którego Adamiecki wygłosił inauguracyjny wy-

¹ K. Adamiecki, *Postępy w zastosowaniu metod naukowej organizacji w Zagłębiu Dąbrowskim i Katowickim*, „Przegląd Organizacji” 1926, nr 6, s. 190-193; 1927, nr 3, s. 137-138.

² *Protokół walnego zebrania sekcji górniczej śląskiego Koła Naukowej Organizacji z dnia 25 września 1930 roku*, „Przegląd Organizacji” 1930, nr 10, s. 256.

³ Por. *Sprawozdanie z dorocznego ogólnego zebrania członków Instytutu Naukowej Organizacji*, „Przegląd Organizacji” 1931, nr 6, s. 263.

⁴ Por. *Z działalności Instytutu Naukowej Organizacji. Sekcja Górnicza*, „Przegląd Organizacji” 1931, nr 10, s. 348.

kład z ogólnych zasad naukowej organizacji⁵. Drugi zwykle przez siebie prowadzony wykład z problematyki kosztów własnych odstąpił już innemu współpracownikowi. Przyjazd ten ma poniekąd znaczenie symboliczne. Szkoleniowy pobyt Adamieckiego w Katowicach miał miejsce w budynku, w którym od grudnia 1936 roku mieściła się pierwsza siedziba naszego Uniwersytetu.

Merytorycznie jednakże dokonania Karola Adamieckiego były w naszej uczelni obecne od 1945 roku, gdy wykładowcą i dziekanem Wydziału Organizacji Przemysłowej ówczesnego Wyższego Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych został inż. Zygmunt Rytel⁶, bliski współpracownik i kontynuator wykładów na Politechnice Warszawskiej. Ale nagła śmierć Rytla w grudniu 1947 roku przetrwała ten przekaz spuścizny po liderze „polskiej szkoły organizacji”, a lata 50. XX wieku okazały się zabójcze dla „burżuazyjnej” – jak mawiano – dyscypliny, jaką była nauka organizacji i kierownictwa. Duży i pomyślnie rozwijany dorobek rodzimego środowiska odszedł w zapomnienie.

2. Przejawy pamięci o Adamieckim w uczelni, regionie i kraju

Przypominanie trzeba było rozpoczynać niemal od podstaw. Mijające lata i niesprzyjający czas zrobiły swoje. Gdy w 1972 roku ówczesnej Wyższej Szkoły Ekonomicznej nadano imię Karola Adamieckiego, niewiele osób znało dorobek, ba, nawet nie wiedziało, kim był współtwórca nauk o zarządzaniu. Szczęśliwym trafem kilka miesięcy wcześniej dzięki Zbigniewowi Heidrichowi został wydany zbiór głównych prac Adamieckiego⁷ z jego obszernym wprowadzeniem do życia i dzieła uczonego, które odbiło się ogromnym echem w krajowym środowisku organizatorskim⁸. Sesja została zorganizowana w dzień po inauguracji roku akademickiego 1972/1973 i można przyjąć, że Adamiecki od tej chwili został przedstawiony, stając się członkiem wspólnoty uczelnianej. Naukowe dokonania Adamieckiego zostały wtedy przybliżone w zrównoważonym tema-

⁵ Por. *Z działalności Instytutu Naukowej Organizacji. XXXIII cykl wykładów*, „Przegląd Organizacji” 1932, nr 3, s. 113.

⁶ *Spis wykładów na rok akademicki 1945/6*, Wyższe Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych, Katowice 1945, s. 9 i 22-26; *Spis wykładów na rok akademicki 1946/7*, Wyższe Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych, Katowice 1946, s. 12 i 41-42.

⁷ K. Adamiecki, *O nauce organizacji. Wybór pism*, wyboru dokonał oraz wstępem i komentarzami opatrzył Z. Heidrich, PWE, Katowice 1970.

⁸ Por. recenzje: W. Baliński, *Karol Adamiecki O nauce organizacji. Wybór pism*, „Przegląd Organizacji” 1971, nr 4; J. Zieleniewski, *U źródeł „Polskiej Szkoły Organizacji”*, „Nowe Książki” 1971, nr 10; Z. Martyniak, *Koryfeusz nauki organizacji*, „Problemy Organizacji” 1971, nr 4; B. Pelka, *K. Adamiecki: O nauce organizacji*, „Ekonomista” 1971, nr 6. Dwaj pierwsi osobiście znali i pamiętali dokonania Mistrza.

tycznie wystąpieniu doc. Anny Ciołkówny, zaś sylwetkę dydaktyczną w nad wyraz pozytywnym ujęciu przedstawił prof. Jerzy Trzcieniecki⁹.

Następne naukowe spotkanie inspirowane twórczością Adamieckiego odbyło się w listopadzie 1986 roku i było wstępem do z rozmachem zakrojonych obchodów 50-lecia uczelni. Dwudniowe obrady toczyły się w małej auli im. Z. Pawłowskiego z udziałem prof. prof. Zbigniewa Martyniaka, Marcina Bielskiego, Kazimierza Zimniewicza, doc. Edwarda Burdzińskiego i pozostałych prelegentów – nielicznych zresztą w kraju autorów podejmujących problematykę ewolucji nauk o zarządzaniu organizacjami. Różnorodne materiały zostały wydane nakładem wydawnictw uczelnianych¹⁰. Jako ciekawostkę można podać, iż uczestnikami sesji byli również goszczący w uczelni wykładowcy z ówczesnej NRD (D. Schulz, K. Lindemann). W ich wystąpieniach podejmujących status nauk o zarządzaniu nawiązania do dzieła Adamieckiego nie było żadnego, co – biorąc pod uwagę ówczesny kontekst polityczno-ideologiczny – wydaje się zrozumiałe. Tak w ogóle polski uczyony nie miał szczęścia do zaistnienia w literaturze niemieckiej. W okresie przedwojennym jego instrumentarium było tam propagowane i stosowane¹¹, unikano jednakże podawania z nazwiska ich twórcy. Mieliśmy wcześniej tego świadomość, dlatego też były doktorant Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego Adam Tobik podjął próbę zmiany tego stanu rzeczy – w skromnym zakresie udaną¹².

Należy przypomnieć, iż w 1983 roku wiele ośrodków organizatorskich w kraju uczciło pamięć i dokonania polskiego współtwórcy nauk o zarządzaniu. Okolicznościowe sesje naukowe, wspierane najczęściej broszurowymi opracowaniami, zorganizowano przez Oddziały TNOiK w Poznaniu¹³, Gdańsku¹⁴, Ka-

⁹ Karol Adamiecki – twórca i pedagog w dziedzinie nauki organizacji i kierownictwa. Materiały na sesję naukową, WSE, Katowice 1972.

¹⁰ Karol Adamiecki twórcą podstaw nauk organizacji i zarządzania w Polsce, AE, Katowice 1986.

¹¹ *Der Harmonograph, ein neuartiges Mittel zur schaubildlichen Darstellung von Betriebsvorgängen*, „Wirtschaftlichkeit” 1931, nr 108.

¹² A. Tobik, *Karol Adamiecki, ein Begründer der Organisationswissenschaft aus Polen (1866-1933)*, „Vierteljahrschrift für Sozial – und Wirtschaftsgeschichte”, Wiesbaden 1983, Heft 4.

¹³ J. Boroń, *Karol Adamiecki i jego dzieło*; K. Krzakiewicz, *Karol Adamiecki – prekursor teorii organizacji i zarządzania*; T. Mendel, *Karol Adamiecki – nauczyciel i organizator*; K. Zimniewicz, *Wkład Wielkopolan do nauki o organizacji*, wydane pod wspólnym tytułem: *Karol Adamiecki prekursor naukowej organizacji i kierownictwa*, TNOiK, Poznań 1983.

¹⁴ I. Durlik, *Karol Adamiecki – życie i dzieło*; J. Koszałka, *Problemy wydajności pracy w ujęciu Karola Adamieckiego*; A. Rzczycka, *Wpływ wydajności pracy na poziom kosztów*; S. Smoleński, *Prekursor polskiej myśli naukowej organizacji pracy – Karol Adamiecki 1866-1933*, wydane razem jako *Informator Oddziału Gdańskiego*, TNOiK, Gdańsk 1983.

towicach¹⁵, Warszawie¹⁶ i Bydgoszczy¹⁷. Za kulminację tychże obchodów 50. rocznicy śmierci uczonego można uznać zorganizowaną w Warszawie sesję z udziałem znamienitych prelegentów: doc. Stanisława Grzybowskiego oraz profesorów Jerzego Kurnala i Zygmunta Zbichorskiego, których wystąpienia ukazały się w zbiorczym wydaniu¹⁸. Generalnie w ostatnich dekadach rosło znaczenie osoby i dorobku Karola Adamieckiego, z uznaniem także wypowiadano się o patronowaniu przez tegoż inżyniera-ekonomisty uczelni katowickiej¹⁹.

3. Karol Adamiecki znaczącą postacią dla polskiego środowiska organizatorskiego

W związku z ubieganiem się o status uniwersytetu Senat Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego podjął uchwałę nr 15/2009/2010 o rezygnacji z posiadania przez uczelnię patrona. Ale obecności dorobku rodzimego współtwórcy nauk o zarządzaniu już się usunąć nie da. Stała się do pewnego stopnia w społeczności uczelnianej powszechna. Zrobiono dużo dla rekonstrukcji dokonania²⁰, czyniąc z wolna nieaktualną troskę Tadeusza Kotarbińskiego piszącego we wstępie do wydania pism: „Doprawdy, aż dziw bierze, jak mało miejsca zajmowała ostatnio postać Karola Adamieckiego w pamięci naszego ogółu”²¹. Jednocześnie nadeszła 150. rocznica urodzin Karola Adamieckiego. Uczelnia związana z patronem tyle lat nie mogła pozostać obojętna.

Poszukując przestrzeni do naukowej refleksji dla obszarów i zagadnień dotąd nieeksplorowanych, uwaga organizatorów została skierowana na kontekst środowiskowy i instytucjonalny, w którym Adamiecki żył i pracował. Ponadto okazało się, iż istnieją jeszcze przechowywane we wspomnieniach osobistych

¹⁵ A. Lisowski, *O organizacji – w 50. rocznicę śmierci Karola Adamieckiego*, „Przegląd Górniczy” 1983, nr 5; A. Czech, *Karol Adamiecki współtwórca naukowej organizacji*, TNOiK, Katowice 1983; L. Zieliński, *Rozwój nauki organizacji i zarządzania w XX wieku*, TNOiK, Katowice 1983.

¹⁶ W. Gabara, *Karol Adamiecki – prekursor naukowej organizacji pracy w Polsce*, TNOiK, Warszawa 1983; *Karol Adamiecki 1866-1933 wykaz bibliograficzny*, TNOiK, Warszawa 1983.

¹⁷ R. Paczuski, *Karol Adamiecki jego prace i wkład do nauki organizacji i kierowania*, TNOiK, Bydgoszcz 1983.

¹⁸ *Znaczenie idei Karola Adamieckiego dla rozwoju nauk organizacji i zarządzania*, TNOiK, Warszawa 1983.

¹⁹ Por. W.M. Grudzewski, *Karol Adamiecki – jego życie i dzieło*, Wydawnictwo Instytutu Organizacji Systemów Produkcyjnych Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2004, s. 15.

²⁰ Zob. A. Czech, *Karol Adamiecki – polski współtwórca nauki organizacji i zarządzania (biografia i dokonania)*, AE, Katowice 2009, zwłaszcza rozdz. III.

²¹ T. Kotarbiński, *Słowo wstępne* [w:] K. Adamiecki, *O nauce organizacji. Wybór pism*, wyd. 2, TNOiK i PWE, Warszawa 1985, s. 5.

ślady bezpośrednich relacji z inżynierem, profesorem i uczonym, jakim był Karol Adamiecki. Najwyższa pora, by je utrwalić, chroniąc przed ostatecznym zapomnieniem. Tak niejako w sposób naturalny zarysował się zakres tematyczny uroczystego, a także naukowego spotkania. Pisemne wersje wystąpień w nieco zmienionym układzie wypełniają w większości niniejszy zeszyt „Studiów Ekonomicznych”.

Część pierwszą zeszytu rozpoczyna artykuł prof. Michała Trockiego. Jego edukacja przebiegała w Politechnice Warszawskiej na Wydziale, do którego w okresie międzywojennym była afiliowana Katedra prof. Karola Adamieckiego. Wykładowcami w latach Jego studiów i pierwszej pracy byli słuchacze i współpracownicy polskiego klasyka nauki organizacji. Wyraziste ślady pozostałe w pamięci w związku ze wspomnieniami tych Profesorów, zwłaszcza Stanisława Guzikiego – nawiasem mówiąc w latach 1945-1947 także wykładowcy katowickiej uczelni – przybliżają dzisiejszemu Czytelnikowi sytuacje, jakie zaistniały, zdarzenia rodem z innej epoki. Jakże ważne to świadectwo! Strzępów zachowanych w pamięci obrazów było więcej, ale rzetelny i oszczędny w przekazie Autor zdecydował się podać tylko te najbardziej udokumentowane, przyczyniając się do wypełnienia naszej wiedzy o relacjach panujących w kręgu współpracowników twórcy „polskiej szkoły organizacji”, wciąż dalekiej od kompletności. Z kolei artykuł profesora Uniwersytetu Warszawskiego Tomasza Ochynowskiego stawia problem gry pamięci i zapominania w historii w ogóle, a w poszczególnych dziedzinach nauki, w tym w naukach o zarządzaniu w szczególności. Nie warto tak lekko rezygnować z dziedzictwa przeszłości, kiedyś innowacyjnie wypracowanego. Wiele dawno otwartych drzwi z medialnym szumem i poczuciem sukcesu otwiera się ponownie, ukazując nie zawsze zasłużoną wyższość nad dawnymi dokonaniem i ustaleniami. Warszawskie adresy Adamieckiego są empiryczną egzemplifikacją tezy Autora, przy okazji w narracji przypomina gospodarcze dokonania stołecznych przedsiębiorstw, świetnie kiedyś – w latach mało sprzyjających – źródłowo odtworzone. Choćby ten tylko fragment pozostaje już wartością samą w sobie. A jest jeszcze bogato rozbudowany aspekt obecności Wallace Clarka w Polsce, poprzez który został poszerzony paradoks Wrena, wskazujący, że pewne odkrycia wcześniejsze zostają skutecznie wyparte i zastąpione przez późniejsze. Tak właśnie było z harmonogramami Adamieckiego i wykresami Gantta. Niejako stowarzyszony z tym artykułem jest przyczynek Dariusza Piątkowskiego – także skupiony na obecności Adamieckiego w instytucjach Warszawy i ich wpływie na całokształt dokonań twórcy „teorii harmonizacji”.

Kolejna część zawiera artykuły podejmujące kontekst czasu i miejsc, w których Adamiecki przebywał i które Go na swój sposób kształtowały. Z licznych

mniejszych i większych opracowań poświęconych jego życiu i dziełu od *Rysu biograficznego* z 1933 roku poczynając²², wiemy, że po dzieciństwie w miejscu urodzin i edukacji średniej w Łodzi studiował w Petersburgu. Stamtąd wrócił do miejsca urodzenia, podejmując pierwszą pracę zawodową w Hucie Bankowej. Powszechnie znany jest fakt podjęcia badań nad organizacją procesu technologicznego walcowni blach cienkich tam w 1895 roku zainicjowany i przez lata całe doskonalony. Po krwawych wydarzeniach z września 1898 roku, a może też skuszony wyższymi zarobkami w przemyśle rosyjskim, Adamiecki przeniósł się do przedsiębiorstw przemysłowych Rosji Południowej (obecnie wschodnia Ukraina), gdzie objął stanowiska kierownicze najpierw w Zakładach Hutniczych i Fabryce Parowozów G. Hartmanna w Ługańsku (1899-1900), potem w Tow. Akc. Żelaza i Rur w Jekaterynosławiu, dzisiejszym Dniepropietrowsku (1901-1905). Wróciwszy na ziemię Królestwa Polskiego, był krótko dyrektorem wykonawczym w Sp. Akc. Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich (1906-1907) oraz Fabryce Wyrobów z Gliny „Korwinów” koło Częstochowy. Od 1911 roku prowadził własne Biuro Techniczno-Konsultacyjne w Warszawie, wiążąc się z największymi warszawskimi adresami przemysłowymi. Z jednym z nich – przedsiębiorstwem Lilpop, Rau & Loewenstein S.A. – był ewakuowany i ponownie znalazł się już w wojennych warunkach na obszarze Rosji. Na rosyjski okres przypadają pionierskie wydarzenia związane z organizatorem Adamieckim. W lutym 1903 roku na forum Rosyjskiego Towarzystwa Technicznego, Oddział Południowy w Jekaterynosławiu, wystąpił z odczytem na temat usprawnienia organizacji pracy w walcowni jego pomysłu. Dnia 1 maja 1908 dopracowaną wersję *O organizacji pracy fabrycznej* przedstawił w Stowarzyszeniu Techników w Warszawie, zaś pisemną wersję znaną jako *Metoda wykreślna organizowania prac zbiorowych w walcowniach* zamieścił „Przegląd Techniczny” (1909, nr 16, 17, 18, 19 i 20).

Pierwsze lata swego życia spędził w rodzinie górniczej, osiadłej w Kolonii Reden, będącej dziś dzielnicą Dąbrowy Górniczej, miasta, które na miarę możliwości honoruje postać polskiego twórcy nauk o zarządzaniu. Arkadiusz Rybak pokusił się o przedstawienie rozwijającego się przemysłu wydobywczego około połowy XIX wieku na tym terenie, odkrywając przy okazji nieznanne źródła dotyczące przybyłej z głębi Królestwa rodziny Adamieckich do powstającego zagłębia górniczego. Uwagi Autora korelowały z ogłoszeniem podczas sesji dokumentu źródłowego²³, wskazującego w sposób jednoznaczny na dzień 17 marca 1866 roku jako dzień urodzin Karola Adamieckiego.

²² *Rys biograficzny i działalność techniczno-naukowa śp. Prof. Karola Adamieckiego*, „Przegląd Organizacji” 1933, nr 8, s. 342-343.

²³ Księga chrztów parafii pw. Trójcy Świętej w Będzinie 1866, Kolonia Reden nr 85.

Petersburg, stolica imperium, to ważny etap w życiu przyszłego uczonego. Studia w Instytucie Technologicznym ukształtowały jego widzenie świata zawodowego. Bartłomiej Garczyk, autor świeżo wydanej monografii poświęconej tej metropolii²⁴, dokonał przeglądu uczelni powstałych i działających w stołecznym mieście. Powstał naukowy wizerunek tego ośrodka, tak często wybieranego jako miejsce edukacji polskiej młodzieży. W drugiej części artykułu został przedstawiony wkład Polaków w poszczególne uczelnie i instytuty. Interesujący nas Instytut Technologiczny był jednym z pięciu ośrodków kształcenia technicznego, ale studium tam mieli możliwość zetknięcia się ze wszystkimi możliwymi ofertami innych placówek, gdyż przepływ kadry pomiędzy instytucjami był dopuszczalny. W ślad za tym poruszali się słuchacze.

Ważnym doświadczeniem zawodowym Adameckiego była praca w zakładach hutniczo-maszynowych przemysłu południowej Rosji. Tam zdobywał pierwsze doświadczenia w organizacji fabrycznej wytwórni parowozów – jednej z trzech wielkich tego typu przedsiębiorstw na terenie Rosji, tam także pogłębiał swoje kompetencje konstrukcyjne w zakresie budowy kompletnych oddziałów walcowniczych. Przemysłowe zagłębie południa Rosji było jednym z najmłodszych w Europie, zarazem w początkach XX wieku dynamicznie się rozwijającym. Nie tylko ze względu na „złote cła” protekcyjne, jakie Imperium wprowadzało, ale także z powodu przepływu technologicznego know-how przynieszonego przez wielonarodową kadrę menedżerską, chętnie tam się przenoszącą. Mało wiadomo o tym zróżnicowanym zagłębiu, które posiadało przestrzenie odrębne okręgi wydobywcze zarówno węgla, jak i rud żelaza oraz liczne ośrodki przemysłu przetwórczego. Artykuł Rafała Kowalczyka jest jednym z pierwszych w literaturze polskiej podejmującym w przekazie naukowym ten zakres przedmiotowy, a na pewno pierwszym ukazującym ten kontekst w publikacjach z nauk o zarządzaniu. Otrzymujemy kompendium wiedzy o powstaniu tegoż zagłębia, jak również jego strukturze przestrzenno-branżowej z wyszczególnieniem składających się na tę całość przedsiębiorstw.

Wreszcie rok 1924 – po raz pierwszy odbywa się wówczas Międzynarodowy Kongres Organizatorów. Na miejsce tego spotkania została wybrana Praga – miasto centralne Europy Środkowej. Do Zjazdu dochodzi wskutek bliskiej kooperacji środowiska amerykańskiego z czesko-słowackim. Zaproszeni zostają reprezentanci naukowego zarządzania z poszczególnych krajów europejskich. Nie wszyscy przyjeżdżają, ale polska delegacja przybywa ze swym nieformal-

²⁴ B. Garczyk, *Petersburg. Nierosyjska historia miasta 1703-1917*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2015. W maju 2016 roku wymieniona praca została nagrodzona w konkursie Anciferowa za opracowanie nierosyjskiego autora na temat Petersburga.

nym liderem – Karolem Adamieckim. Następuje niejako naukowe odkrycie teorii harmonizacji. Jej twórca staje się znaczącą postacią środowiska światowego. Rozpoczyna się krótka, ale bardzo znacząca kariera międzynarodowa, której blokiem startowym była Praga. Nie byłoby to możliwe bez instytucji naukowych tego miasta, zwłaszcza najmłodszej – Akademii Pracy, która przyjęła imię Tomasz Masaryka, placówki założonej w 1919 roku w celu naukowego badania wszystkich aspektów pracy ludzkiej. To ona była wzorem dla Instytutu Naukowej Organizacji, to jej członkiem honorowym został prof. Karol Adamiecki, to w jej wydawnictwach były publikowane jego wybrane artykuły. Ale tradycje naukowe Pragi sięgają Średniowiecza. To miasto uniwersytetów, szkół wyższych, akademii i towarzystw naukowych. O znaczeniu Pragi w wymiarze naukowym poprzez wieki pisze Dariusz Tkaczewski, przybliżając w całościowym ujęciu to niezwykle miejsce – tak przyjazne, na przekór realiom politycznym, dla Karola Adamieckiego.

* * *

Zorganizowana w dniu 150. rocznicy urodzin Karola Adamieckiego przez uczelnię długo noszącą jego imię sesja naukowa zgromadziła zainteresowanych pracowników nauki z wielu ośrodków kraju, jak również licznie przybyłą młodzież studencką, aktywnie w równoległe prowadzonych projektach zaangażowaną, między innymi w konkursie na temat dokonań polskiego współtwórcy nauk o zarządzaniu. Patronat nad sesją objęli JM Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach prof. Leszek Żabiński oraz przewodniczący Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN prof. Bogdan Nogalski.

Obrady otworzyła dziekan Wydziału Zarządzania prof. Krystyna Jędralska – współorganizator rocznicowego spotkania. Słowo powitania do zebranych skierował JM Rektor prof. Leszek Żabiński. W imieniu Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN głos zabrał wiceprzewodniczący prof. Ryszard Borowiecki, wyrażając satysfakcję, że dzieło najbardziej znaczącego polskiego organizatora żyje i inspiruje. Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa prof. Leszek Kiełtyka zapewniał, że instytucja, którą kieruje, a której początki biegły wprost do dokonań Karola Adamieckiego, nie ustanie w nawiązywaniu do chlubnych początków nauk o zarządzaniu w Polsce, przypominaniu i propagowaniu ich dorobku. Prezydent Dąbrowy Górniczej, Zbigniew Podraza, podkreślał, iż miasto jest dumne, że tak znaczący uczony, jak Karol Adamiecki, był z tym miejscem związany i nie krył satysfakcji, że fakt ten jest w środowiskach naukowych pamiętany. Deklarację współpracy na rzecz

promocji dzieła twórcy teorii harmonizacji złożył prezes Fundacji Karola Adamieckiego przy UE w Katowicach Wiesław Rola.

Po wystąpieniach autorów referatów z założenia koncentrujących się na środowiskach i instytucjach, w których przebywał Adamiecki i które go mniej lub bardziej współkształtowały, zaprezentowany został film dokumentalny „Prague International Management Congress 1924”, w którego odsłonach – pośród znakomitych twórców nauk o zarządzaniu – pojawiała się również charakterystyczna sylwetka polskiego uczonego, tak znacząco zasłużonego dla międzynarodowego ruchu naukowej organizacji. Sesji towarzyszyła okolicznościowa wystawa publikacji związanych z Karolem Adamieckim oraz dorobkiem prelegentów.

Literatura

- Adamiecki K., *Postępy w zastosowaniu metod naukowej organizacji w Zagłębiu Dąbrowskim i Katowickim*, „Przegląd Organizacji” 1926, nr 7; 1927, nr 1.
- Adamiecki K., *O nauce organizacji. Wybór pism*, wyboru dokonał oraz wstępem i komentarzami opatrzył Z. Heidrich, PWE, Katowice 1970.
- Baliński W., *Karol Adamiecki O nauce organizacji. Wybór pism*, „Przegląd Organizacji” 1971, nr 4.
- Czech A., *Karol Adamiecki współtwórca naukowej organizacji*, TNOiK, Katowice 1983.
- Czech A., *Karol Adamiecki – polski współtwórca nauki organizacji i zarządzania (biografia i dokonania)*, AE, Katowice 2009.
- Der Harmonograph, ein neuartiges Mittel zur schaubildlichen Darstellung von Betriebsvorgängen*, „Wirtschaftlichkeit” 1931, nr 108.
- Gabara W., *Karol Adamiecki – prekursor naukowej organizacji pracy w Polsce*, TNOiK, Warszawa 1983.
- Garczyk B., *Petersburg nierosyjska historia miasta 1703-1917*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2015.
- Grudzewski W.M., *Karol Adamiecki – jego życie i dzieło*, Wydawnictwo Instytutu Organizacji Systemów Produkcyjnych Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2004.
- Informator Oddziału Gdańskiego*, TNOiK, Gdańsk 1983.
- Karol Adamiecki – twórca i pedagog w dziedzinie nauki organizacji i kierownictwa. Materiały na sesję naukową*, WSE, Katowice 1972.
- Karol Adamiecki prekursor naukowej organizacji i kierownictwa*, TNOiK, Poznań 1983.
- Karol Adamiecki twórcą podstaw nauk organizacji i zarządzania w Polsce*, AE, Katowice 1986.
- Karol Adamiecki 1866-1933 wykaz bibliograficzny*, TNOiK, Warszawa 1983.

- Kotarbiński T., *Słowo wstępne* [w:] K. Adamiecki, *O nauce organizacji. Wybór pism*, wyd. 2, TNOiK i PWE, Warszawa 1985.
- Lisowski A., *O organizacji – w 50. rocznicę śmierci Karola Adamieckiego*, „Przegląd Górniczy” 1983, nr 5.
- Martyniak Z., *Koryfeusz nauki organizacji*, „Problemy Organizacji” 1971, nr 4.
- Paczuski R., *Karol Adamiecki jego prace i wkład do nauki organizacji i kierowania*, TNOiK, Bydgoszcz 1983.
- Pelka B., *K. Adamiecki: O nauce organizacji*, „Ekonomista” 1971, nr 6.
- Protokół walnego zebrania sekcji górniczej śląskiego Koła Naukowej Organizacji z dnia 25 września 1930 roku*, „Przegląd Organizacji” 1930, nr 10.
- Rys biograficzny i działalność techniczno-naukowa śp. Prof. Karola Adamieckiego*, „Przegląd Organizacji” 1933, nr 8.
- Spis wykładów na rok akademicki 1945/6*, Wyższe Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych, Katowice 1945.
- Spis wykładów na rok akademicki 1946/7*, Wyższe Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych, Katowice 1946.
- Sprawozdanie z dorocznego ogólnego zebrania członków Instytutu Naukowej Organizacji*, „Przegląd Organizacji” 1931, nr 6.
- Tobik A., *Karol Adamiecki, ein Begründer der Organisationswissenschaft aus Polen (1866-1933)*, „Vierteljahrschrift für Sozial – und Wirtschaftsgeschichte”, Wiesbaden 1983, Heft 4.
- Z działalności Instytutu Naukowej Organizacji. Sekcja Górnicza*, „Przegląd Organizacji” 1931, nr 10.
- Z działalności Instytutu Naukowej Organizacji. XXXIII cykl wykładów*, „Przegląd Organizacji” 1932, nr 3.
- Zieleniewski J., *U źródeł „Polskiej Szkoły Organizacji”*, „Nowe Książki” 1971, nr 10.
- Zieliński L., *Rozwój nauki organizacji i zarządzania w XX wieku*, TNOiK, Katowice 1983.
- Znaczenie idei Karola Adamieckiego dla rozwoju nauk organizacji i zarządzania*, TNOiK, Warszawa 1983.

CELEBRATING THE 150TH ANNIVERSARY OF KAROL ADAMIECKI'S BIRTHDAY – AN INTRODUCTION

Summary: A recollection of selected celebrations commemorating the work of Karol Adamiecki which took place in the past at the University of Economics in Katowice, in the region and in the whole country. Presentation of the assumptions which guided the organizers of this scientific meeting. Short coverage.

Keywords: Karol Adamiecki, management sciences in Poland.